

АНАЛІЗ ПОТОКІВ КЛІЄНТІВ НА РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ НАПЕРЕДОДНІ ВИЗНАЧНИХ СПОРТИВНИХ ПОДІЙ

Проаналізовано потоки в'їзного туризму до України у розрізі мети візиту та країн, із яких походять іноземні громадяни. Визначено перспективні види туризму для розвитку після проведення на території України чемпіонату Європи 2012 із футболу та підготовки до участі в конкурсі на проведення Олімпійських та Параолімпійських ігор 2022 року. Аналіз проведено за показниками про іноземних громадян, що приїздили до України з метою туризму та культурного чи спортивного обміну.

Проанализированы потоки въездного туризма в Украину, принимая во внимание цель визита и страну, с которой приезжают иностранные граждане. Определены перспективные виды для развития туризма после проведения на территории Украины чемпионата Европы 2012 по футболу и подготовки к участию в конкурсе на проведение Олимпийских и Параолимпийских игр 2022 года. Проведен анализ показателей иностранных граждан, которые приезжали в Украину с целью туризма и культурного или спортивного обмена.

The flows of entrance tourism to Ukraine taking notice of goal and visit and a country that left by foreign citizens are analyzed in this article in this article. The perspective views for development of tourism after implementation of Europe soccer championship 2012 in Ukraine and preparation for the participation in competition for conduct Olympic games and Olympic games for the disabled in 2022 are defined. Activity analysis of foreign citizens who came in Ukraine with the target of cultural and sports exchange are screened.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день досить незначна кількість іноземних громадян відвідують Україну, як туристи, і зовсім незначна кількість користується послугами українських суб'єктів туристичної діяльності. Новим поштовхом у розвитку туризму в Україні може стати проведення на її території світових спортивних заходів таких як ЄВРО 2012 та підготовка для отримання права на проведення в Україні зимових Олімпійських та Параолімпійських ігор 2022 року. Ці визначні спортивні події можуть стати своєрідною світовою презентацією України як простору для різноманітних видів туризму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ринок туристичних послуг вже досить довго досліджується сучасними економістами — відстежується динаміка його розвитку, розглядаються питання методології аналізу.

Біржаков М. Б. у своїх працях відзначає, що «торгівля туристичними послугами як одна з галузей національного господарства почала активно розвиватися в другій половині ХХ ст. У 1990-х рр. кількість учасників міжнародного туризму перевищила 550 млн осіб, і відповідно до прогнозів експертів Всесвітньої туристичної організації до 2010 року, за умови збереження набутих за останні двадцять років середніх темпів зростання, кількість міжнародних подорожей становитиме 1020 млн, а надходження від торгівлі міжнародними туристичними послугами сягнуть рекордних 1550 млрд. дол.» [1].

Антоненко В. Г. у своїх аналітичних дослідженнях підкреслює, що «туристичний ринок почав формуватися у другій половині ХІХ ст. в епоху формування світового господарства і міжнародного ринку товарів і послуг, розвитку міжнародної торгівлі, появи нових засобів транспорту» [2].

У своїх працях Ушаков Д. С. досліджує і чинники і стимулювання попиту та підкреслює,

що «багато виробників турпродукту відвойовують додаткову частку в глобальному попиті на послуги завдяки прискоренню обслуговування клієнтів, скорочуючи тривалість вільного часу, необхідного для придбання їх послуги. Це не тільки збільшує максимальне завантаження і пропускну спроможність туристичного підприємства, але й привертає додаткових клієнтів, що прагнуть заощадити, передусім, свій час» [3].

Серед інших визначних науковців, які досліджували туристичний ринок, Вітавська Г. П., Гулевська Н. М., Єрмаченко. В. Є., Розметова О. Г., Туткало В. М. та багато інших.

Постановка завдання. Проаналізувати стан ринку туристичних послуг в Україні до проведення ЄВРО 2012 та участі у конкурсі на проведення зимових Олімпійських та Параолімпійських ігор 2022 року. Проаналізувати яку частку склали туристи країн команди, яких будуть змагатися за кубок Європи з футболу 2012 року на території України.

Виклад основного матеріалу. Якщо у 1950р. у світі міжнародні подорожі здійснювали 25 млн людей, то у 2000р. ця цифра сягнула майже 700 млн. Питома вага туристичної галузі становить близько 10 % світового валового продукту і 7 % загального обсягу світових інвестицій. Більш ніж для 40 країн світу туристична галузь є основним джерелом надходжень до національного бюджету, а для 70 — однією з основних його статей [4].

За оцінками Всесвітньої туристичної організації питома вага туризму у створенні валового національного продукту країн світу в 2010р. сягнуло 11 %. Крім того, результати проведених досліджень Всесвітньої туристичної організації передбачають, що туристичний рух у 2020р. зросте до 1,6 млрд. туристів за рік, які витратять 2 трлн. дол. США, тобто 5 млрд. дол. у день. Разом із телекомунікаційною індустрією, інформаційними технологіями туризм забезпечуватиме економічне зростання у XXI ст. Ця галузь розвивається швидкими темпами і в найближчі роки може стати найбільш важливим сектором підприємницької діяльності.

Організаційними формами туризму є міжнародний і внутрішній туризм.

До міжнародного туризму відносять: в'їзний туризм — подорожі в межах України осіб, які постійно не проживають на її території, та виїзний туризм — подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на території України, до іншої країни [5].

Внутрішнім туризмом вважаються подорожі в межах території України громадян України та осіб, які постійно проживають на її території.

Залежно від категорій осіб, які здійснюють туристичні подорожі (поїздки, відвідування), їх цілей, об'єктів, що використовуються або відвідуються, чи інших ознак існують такі види туризму [5]:

- дитячий;
- молодіжний;
- сімейний;
- для осіб похилого віку;
- для інвалідів;
- культурно-пізнавальний;
- лікувально-оздоровчий;
- спортивний;
- релігійний;
- екологічний (зелений);
- сільський;
- підводний;
- гірський;
- пригодницький;
- мисливський;
- автомобільний;
- самодіяльний тощо.

Проведення в Україні міжнародних спортивних заходів таких як фінал Чемпіонату Європи з футболу та Олімпійських ігор дасть поштовх для розвитку таких видів туризму як: молодіжний, сімейний, культурно-пізнавальний, спортивний, екологічний (зелений), сільський, гірський, а можливо і автомобільний та для інвалідів.

До світової кризи 2008 року в'їзний потік туристів до України стрімко зростав про що

свідчать дані у табл.1 [6]. Більш наглядно динаміку відображено на рис.1, де дуже добре видно спад потоку іноземних громадян у 2009 році, який склав 18 %. У 2010 році спостерігається незначне зростання, яке склало 2 %.

Хочеться зазначити, що дослідження виконувалися на загальних даних для всієї України і до уваги не приймалися особливості розвитку ринку туристичних послуг у розрізі регіонів.

Таблиця 1

Туристичні потоки

Рік	Кількість іноземних громадян, які відвідали Україну	Загальна кількість туристів, що скористалися послугами суб'єктів туристичної діяльності України	Із загальної кількості туристів:		
			іноземні туристи	туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи
2000	6 430 940	2 013 998	377 871	285 353	1 350 774
2001	9 174 166	2 175 090	416 186	271 281	1 487 623
2002	10 516 665	2 265 317	417 729	302 632	1 544 956
2003	12 513 883	2 856 983	590 641	344 332	1 922 010
2004	15 629 213	1 890 370	436 311	441 798	1 012 261
2005	17 630 760	1 825 649	326 389	566 942	932 318
2006	18 935 775	2 206 498	299 125	868 228	1 039 145
2007	23 122 157	2 863 820	372 455	336 049	2 155 316
2008	25 449 078	3 041 655	372 752	1 282 023	1 386 880
2009	20 798 342	2 290 097	282 287	913 640	1 094 170
2010	21 203 327	2 280 757	335 835	1 295 623	649 299

На рис.2. добре видно, що частка іноземних громадян, метою приїзду до України яких був туризм, рідко перевищує 5 % у щодо використання послуг суб'єктів туристичної діяльності України. Та якщо розглядати саме частку іноземних туристів серед усіх проданих туристичних послуг українськими суб'єктами туристичного ринку, то вона сягає майже 25 %.

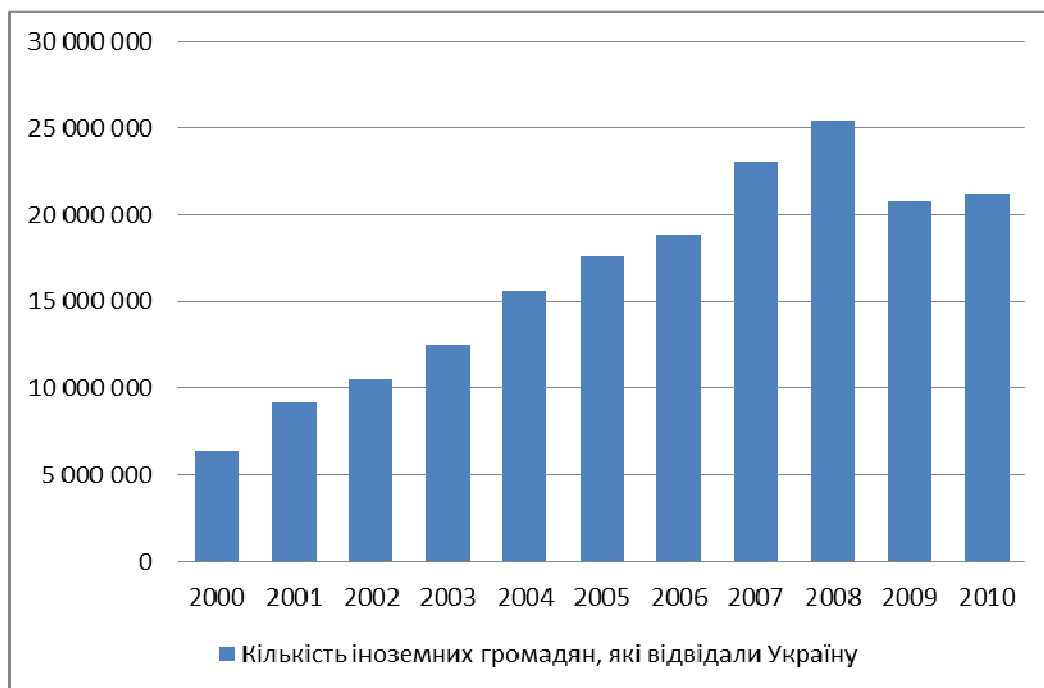

Рис.1. Динаміка приїзду іноземних громадян до України

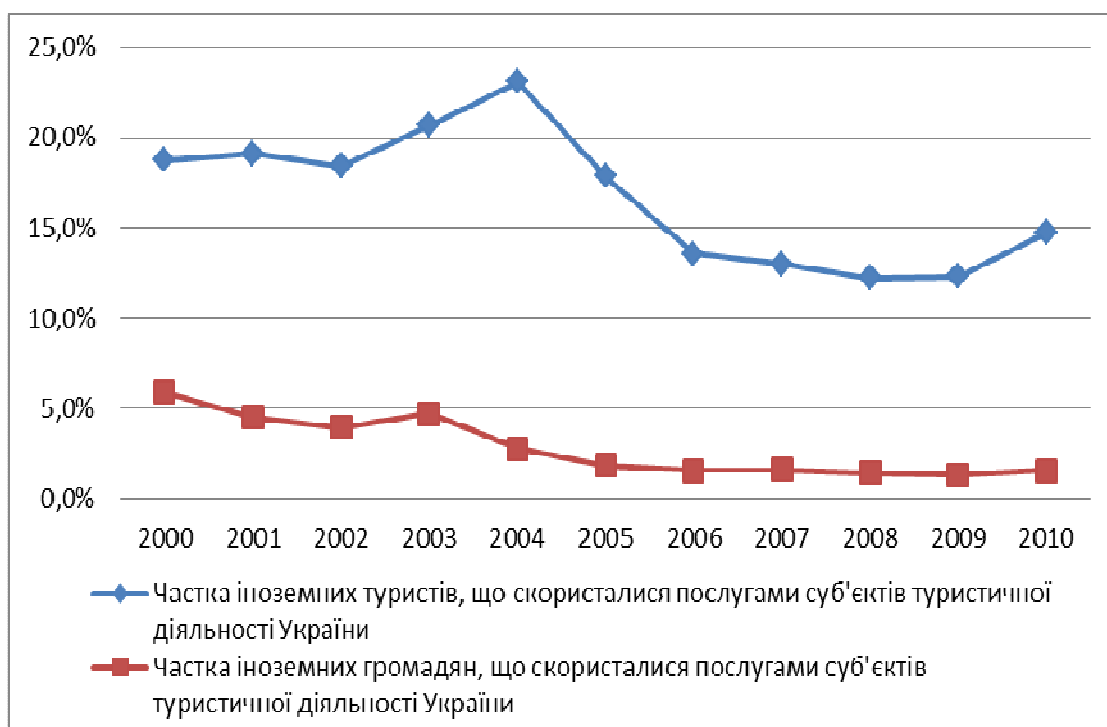

Рис.2. Попит на послуги українських суб'єктів туристичної діяльності серед іноземних громадян

Загальна кількість іноземних громадян мало що говорить про мету візиту. Таблиця 2 відображає потік іноземних громадян у розрізі мети візиту, завдяки чому можна проаналізувати яка саме кількість відвідувачів приїхали з метою туризму.

Таблиця 2

В'їзд іноземних громадян в Україну

Рік	Кількість іноземних громадян, які в'їхали в Україну	Із них – за метою поїздки:						
		службова, ділова, дипломатична	туризм	приватна	навчання	працевлаштування	імміграція	культурний та спортивний обмін, релігійна, інша
2006	18 935 775	1 011 230	1 210 156	16 552 159	45 262	4 623	15 778	96 567
2007	23 122 157	908 964	1 444 962	20 563 044	49 481	7 814	24 032	123 860
2008	25 449 078	1 048 370	1 693 348	22 290 975	65 224	11 987	27 842	311 332
2009	20 798 342	741 878	1 350 245	18 348 128	103 501	31 812	8 628	214 150
2010	21 203 327	694 557	1 083 015	19 089 067	67 479	14 760	48 343	206 106

Кожна мета поїздки не виключає користування послугами туристичного ринку України, але все ж таки найбільш цільовими є безпосередньо туризм, а також культурний та спортивний обмін. Частку від загальної кількості відображено в динаміці на рис.3, де добре видно, що частка іноземних громадян, які відвідали Україну з метою туризму значно знизилася у 2010 році.

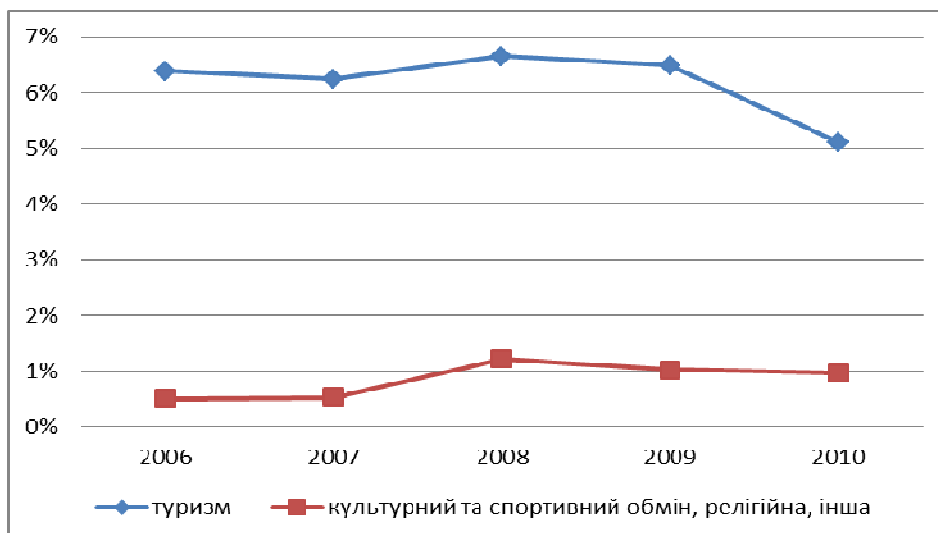

Рис.3. Частка в'їзду іноземних громадян з метою туризму та культурного чи спортивного обміну у динаміці

Після проведення аналізу структури потоку іноземних громадян до України (рис.4) з метою туризму та культурного чи спортивного обміну, було виявлено, що сумарна частка громадян Російської Федерації, Білорусії, Польщі, Німеччини, США та Ізраїлю у різні роки коливалася від 70 % до 82 %. Також добре видно, що частка громадян з Угорщини починаючи з 2007 року стрімко зменшується.

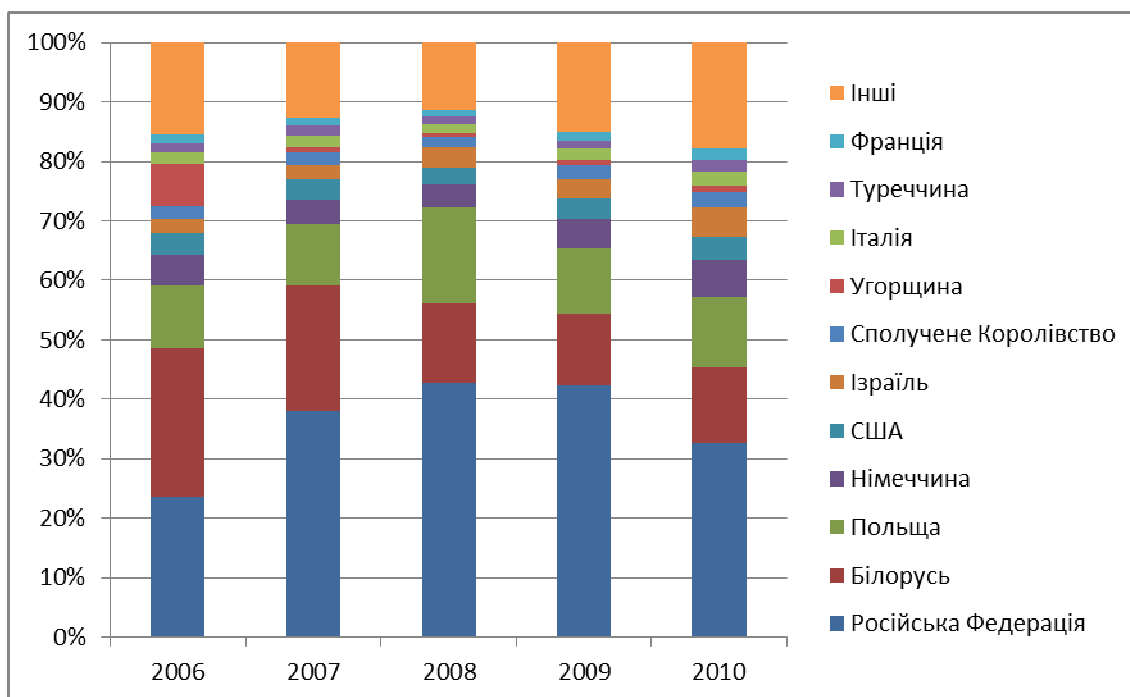

Рис.4. Структура відвідування України туристами з різних держав по роках

Також було розраховано привабливість України, як туристичної країни для громадян одинадцяти держав, з найбільшою питомою вагою. Графік на рис.5 добре ілюструє, що питома вага туристів з Ізраїлю є найбільшою, окрім 2008 року, що було обумовлене різними причинами.

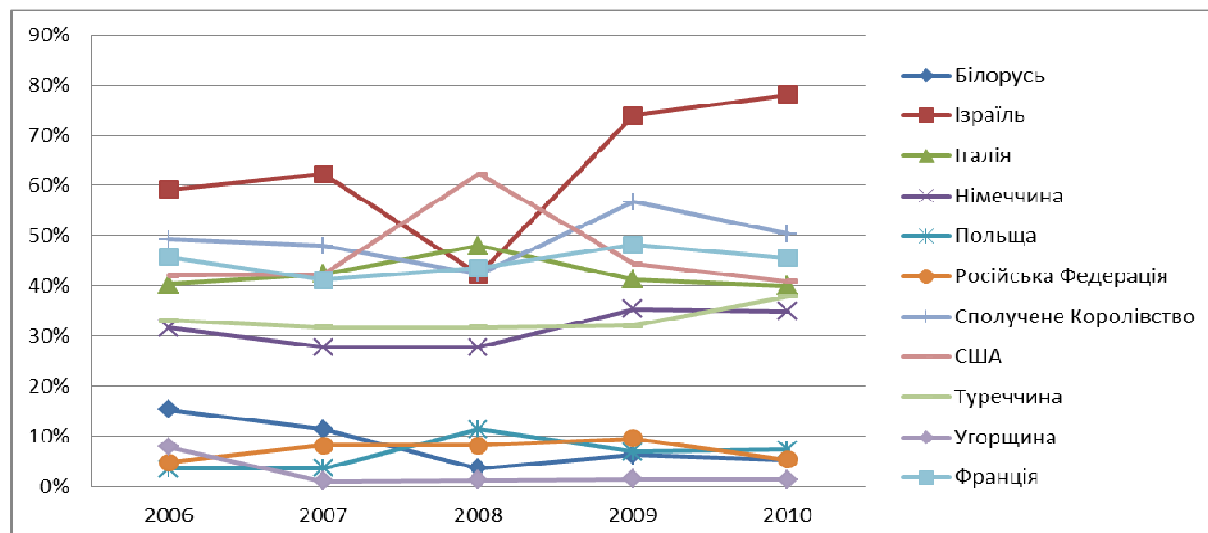

Рис.5. Частка іноземних громадян, що приїхали до України з метою туризму та спортивного чи культурного обміну від загальної кількості туристів

Якщо проаналізувати перелік держав представлених на рис.5 з урахуванням результатів жеребкування фінальних ігор ЄВРО 2012, то можна помітити, що громадяни Італії добре знайомі з Україною, як туристичною державою, бо частка туристичних візитів не знижувалась нижче 40 % за роки, що розглядалися. Також у вищій частині значень від 40 % до 55 % лежать показники для Франції та Сполученого Королівства (Англія).

Висновки. За останній час в Україні прийнято ряд державних рішень на зміцнення та розширення законодавчої бази з туризму. Вже не один рік туризм визнано одним із пріоритетних напрямів національної культури й економіки, та найбільшого розвитку ця галузь зазнала завдяки проведенню в Україні ЄВРО 2012, що зумовило значне фінансування розвитку як самого туризму, так і необхідної інфраструктури. Проведення в Україні заходів світового масштабу, таких як фінал чемпіонату Європи з футболу, дасть змогу залучити інвестиції, реконструювати та модернізувати об'єкти туристичної галузі, розробити нові туристичні маршрути, розвивати нові види туризму. Та перш за все, такі заходи дають можливість продемонструвати громадянам інших держав туристичні принади України, що дасть змогу збільшити частку іноземних туристів, що в свою чергу збільшить об'єм залучених коштів від туризму, створення додаткових робочих місць, обмін культурним спадком. Як показав аналіз, громадяни Швеції, Іспанії, Ірландії та Хорватії досить рідко відвідують Україну з метою туризму чи культурний та спортивний обмін. Завдяки членам фанклубів, які приїдуть до України вболівати за національні збірні на ЄВРО 2012, Україна має змогу прорекламувати свої туристичні принади громадянам Швеції, Іспанії, Ірландії та Хорватії більш широко та наглядно.

Література

1. Биржаков М. Б. Введение в туризм / М. Б. Биржаков. — [8-е изд., перераб. и доп.]. — СПб. : Невский фонд : Изд. Дом «Герда», 2006. — 512 с.
2. Антоненко В. Г. Місце міжнародного туризму у взаємодії і взаємозбагаченні культур / В. Г. Антоненко // Туризм уXXI столітті. — К. : Знання України, 2003. — 559 с.
3. Ушаков Д. С. Экономика туристской отрасли / Д. С. Ушаков. — Ростов н/Д. : МарТ, 2010. — 446 с.
4. Інформаційний центр. Україна 2012. ЄВРО 2012. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.euro2012.ukrinform.ua/>
5. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 325/95-ВР // Відомості Верховної Ради. — 1995. — № 31. — Ст. 241.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

7. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку в Україні спортивної та туристичної інфраструктури у 2011-2022 роках : Постанова № 707 від 29 червня 2011 р., // Урядовий кур'єр, від 22.07.2011. — № 132.

8. Про затвердження Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу : Постанова № 357 від 14 квітня 2010 р. // Урядовий кур'єр від 29.05.2010 — № 96.

9. Огляд ринку туристичних послуг в Україні. Тенденції ринку. Маркетингові дослідження від 2 лютого 2011. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rb.com.ua/ukr/marketing/tendency/7297/>

10. Балашова Р. І. Розвиток методів і напрямів підвищення ефективності туристичної діяльності / Р. І. Балашова // Вісник Полтавського національного університету споживчої кооперації України. — 2010. — № 1. — С. 116-122.

11. Єрмаченко. В. Є. Дослідження світового та регіональних туристичних ринків.: конспект лекцій / В. Є. Єрмаченко, Харківський національний економічний університет. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 239 с. — (іл.).

Надійшла до редколегії 17.02.2012 р.